

ОБРАЗ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО В РОСІЙСЬКІЙ ПРОПАГАНДІ

Толстошеев Святослав

студент 1 курсу бакалаврату, факультету «Інформаційних технологій»,

спеціальності комп'ютерна інженерія,

Пузиренко Ярина, наукова керівниця – к.філол.н., доц.каф. культурології,

Національний університет біоресурсів та природокористування (м.Київ,

Україна)

Пропаганда – один з найважливіших інструментів Росії у війні проти нашої держави. Роками вони встромляли свої пазурі у наш інфопростір, використовуючи історію, культуру й безліч інших тем, які хвилювали українців після здобуття незалежності. В цьому злочинному використанні вони не оминули й постать нашого славетного гетьмана Богдана Хмельницького, створивши з нього образ людини, яка об'єднала два «братні народи», повернула «землі Малоросії» до Московського царства. Ці наративи насаджувалися постійно, протягом чотирьох з гаком століть, не дивлячись, хто в цій «імперії зла» був при владі. Цим викривленням історії вдало користувалися в своїх цілях царі, більшовики, та навіть сучасне російське керівництво використовує ці міфи в аргументації того, чому територія України має бути у складі Московії. Постійні «викиди» у новинах та статті у пропагандистських інтернет-джерелах сприяють затвердженню цих наративів в головах переважно російськомовного населення України. Тому зараз ми проведемо невеликий екскурс в той історичний період і

зрозуміємо, чи, насправді, Богдан Хмельницький хотів, щоб українські землі були приєднані до складу Московії.

Для початку треба зрозуміти, яким документом апелюють московити, коли йде мова про так зване «воз'єднання» народів. Протягом Визвольної війни Гетьманщина втратила практично третину населення, тому Богдан Хмельницький не бачив перспектив в тому, щоб воювати самотужки з Річчю Посполитою, а Кримське ханство вже продемонструвало, що не є надійним союзником, тому ватажок козацького війська шукав потужну військову силу, яка могла б стати на його бік. Ще один чинник чому гетьман шукав протекторату над новоствореною Українською державою було те, що в ті часи країною мав правити монарх, але ніхто із козацьких старшин та й сам Богдан Хмельницький не були потомками князів Київської Русі, тому не могли претендувати на роль «володаря» українських земель. Спроба одружити старшого сина на особі монаршої крові закінчилася невдало, тому що Тиміш загинув у військовому поході, тому Богдану Хмельницькому довелося розраховувати на іншу державу у питанні визнання Гетьманщини. Також було зрозуміло, що союзник повинен знаходитися поряд, щоб було зручніше воювати проти поляків і інших потенційних ворогів. З можливих варіантів на той момент існувало дві держави: Московія та Османська імперія, саме вони підходили під ці критерії. Подібність в культурі і однакова віра схилили важіль терезів на сторону східного сусіда. Цар Олексій Михайлович прекрасно розумів переваги союзу з Гетьманщиною для себе, але не вважав Богдана Хмельницького рівним собі. Через це він довго відхиляв листи з пропозиціями від нашого гетьмана, щоб в подальшому запропонувати такі умови, які будуть вигідними тільки для нього. Богдану Хмельницькому довелося піти на умови царя, бо Річ Посполита починала готуватися до нової фази війни проти Гетьманщини. 8 січня 1654 року до Переяслава прибув Василь Бутурлін (посол царя), щоб отримати присягу від козаків. Прохання Богдана Хмельницького в отриманні зворотної присяги, яка б гарантувала дотримання прав козацтва — було відхилено, мовляв і «слова» достатньо. Можемо вважати цей епізод одним із перших, коли наш східний сусід продемонстрував своє

«справжнє обличчя». Далі був сепаратний мир Речі Посполитої з Московією, після якого Богдан Хмельницький зрозумів, що здійснив помилку у виборі союзника, і спробував знайти нових прибічників. Нажаль, через свою смерть він не встиг це зробити. Саме ці події сприяли тому, що московити почали використовувати постать Богдана Хмельницького у цілях пропаганди. На думку автора доповіді, їхнє висвітлення подій є абсолютно спалюваним, і створеним лиш для того, щоб аргументувати постійні спроби окупації українських земель.

В подальшому Москва почала послідовно вибудовувати пропагандистський образ Богдану Хмельницькому як «рятівнику українців від полонізації й об'єднувачу братніх народів». Вже через декілька століть покоління свідомих українців, які тепер стали жертвами влади Московії, почали зневажати гетьмана, за його рішення підписати цей договір. Наприклад, Тарас Шевченко написав строчки, в яких назвав Богдана Хмельницького «людиною, яка принесла лихо на українські землі». Навіть зараз багато людей поділяють таку думку, називаючи гетьмана «зрадником». На думку автора тез, саме російська пропаганда створила такі розбіжності в міркуваннях українців, нав'язуючи вище перелічені наративи.

Більшовики теж залюбки використовували цей образ, чого коштує тільки помпезне святкування «300-річчя Переяславської ради», яке подавалося як велике торжество «об'єднання» України з Росією. Також цікавим фактом є те, що під час знищення більшовицькою владою пам'ятників культури, скульптура Богдана Хмельницького була збережена, для подальшого використання в пропаганді. На території сучасної Росії існує декілька пам'ятників нашому гетьману в різних містах, а також названі вулиці на його честь. Ще більш показовим фактом злочинного використання образу очільника Гетьманщини є те, що в армії так званої «ДНР» створений батальйон, який має назву «Богдан Хмельницький», в який набирають українських полонених і силою заставляють воювати.

Українці повинні аналізувати власну історію, щоб в майбутньому не стати жертвою наративів пропаганди і вміти правильно трактувати події, які відбулися в минулому.

Джерела

1. https://er.ucu.edu.ua/bitstream/handle/1/3766/12_%D0%9F%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D1%80%D1%87%D1%83%D0%BA%20%D0%AE%D0%BB%D1%96%D1%8F.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. <https://www.promoteukraine.org/uk/pereyaslavska-rada-bereznevi-statti-1654-ro/>

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Гуманітарно-педагогічний факультет
Рада молодих учених гуманітарно-педагогічного факультету
Рада аспірантів гуманітарно-педагогічного факультету
Студентська організація гуманітарно-педагогічного факультету
ЗА ПІДТРИМКИ СПІЛКИ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ НУБІП УКРАЇНИ,
EURODOC, РАДИ МОЛОДИХ УЧЕНИХ ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ,
ТА РАДИ МОЛОДИХ УЧЕНИХ НАПН УКРАЇНИ

«СУЧАСНІ ГУМАНІТАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МОЛОДИХ
НАУКОВЦІВ У ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОМУ СВІТІ:
ВИКЛИКИ, ІННОВАЦІЇ, БЕЗПЕКА»

Матеріали міжнародної очно-дистанційної науково-
практичної конференції молодих вчених

6-7 листопада 2023 року
Частина 1

КИЇВ-2023

УДК 159.9:316:37:81

С 90

Сучасні гуманітарні дослідження молодих науковців у глобалізаційному світі: виклики, інновації, безпека: Тези міжнародної очно-дистанційної науково-практичної конференції молодих вчених (6-7 листопада 2023 р.) [у 2-х ч.] /За заг.ред. О.М. Прохорчука. – К., 2023. Ч.1.-233с.

Рекомендовано до друку

Вченою радою Гуманітарно-педагогічного факультету

(Протокол №6 від 17.11.2023)